

Hallintopoliittinen osasto
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

6.4.2018

FI.PLM.2018-1445
211/40.03.00/2018

Sisäministeriön rajavartio-osasto

Lausuntopyyntöne 12.3.2018

Puolustusministeriön lausunto; luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 ja 26 §:n muuttamista

Sisäministeriön rajavartio-osasto on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Esityksessä ehdotetaan rajavartiolaitoksen sotilasviran kelpoisuusvaatimusten muuttamista siten, että kyseisiin virkoihin voitaisiin valita vain Suomen kansalainen, jolla ei ole sellaisen valtion kansalaisuutta, jossa Suomen kansalaisella ei ole mahdollisuutta päästä sotilasvirkaan. Sama vaatimus koskisi myös rajavartijan peruskurssille valittavia. Kansalaisuutta koskevasta vaatimuksesta olisi mahdollisuus hakea erivapautta.

Esitys on valmisteltu yhteistyössä puolustusministeriön kanssa. Puolustusministeriössä on vireillä uudistusehdotus, jossa esitetään muutettavaksi puolustusvoimien sotilasvirkojen kelpoisuusvaatimuksia siten, että sotilasvirkaan voidaan nimittää vain Suomen kansalainen, jolla ei ole muun valtion kansalaisuutta. Samoin edellytys koskisi myös upseerin virkaan johtaviin opintoihin valittavia. Näistä edellytyksistä voitaisiin myöntää erivapaus.

Sisäministeriön rajavartio-osasto on päättänyt esittämään erilaista sääntelyratkaisua. Lausuntopyynnön liitteenä on vaihtoehtoisena mallina ehdotus, joka vastaa puolustusministeriön ehdotusta. Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että sotilasvirkojen sääntelyratkaisut ovat kansalaisuusvaatimusten osalta yhdenmukaisia. Molemmissa sotilaallisesti järjestäytyneissä viranomaisissa palvelevien upseerin virkojen erityisiin kelpoisuusvaatimuksiin sisältyy sotatieteellisten upseerin virkaan johtavien ja niissä lisäpätevoittävien tutkintojen suorittaminen, joista vastaa Maanpuolustuskorkeakoulu. Sotatieteiden kandidaatin tutkintoa suorittavat opiskelijat opiskelevat MPKK:ssa tutkinnon yhteisiä opintoja ensimmäisen vuoden ja opintosuuntavalinnat kuten maavoimien koulutusohjelmaan sisältyviin rajavartio-opintosuuntakohtaisiin opintoihin siirtyminen tapahtuu vasta tämän jälkeen. Upseerin virkaan johtaneiden opintojen suorittaneita ei tulisi kohdella eri tavalla pelkästään sillä perusteella, että henkilöt siirtyvät hoitamaan virkaa eri hallinnonaloille.

Puolustusministeriö pitää tärkeänä ehdotuksen tavoitetta ehkäistä monikansalaisuuteen liittyviä turvallisuusuhkia kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Monikansalaisuutta koskevan sääntelyn tarkentaminen keskeisissä turvallisuusviranomaisten viroissa voidaan nähdä täydentävän turvallisuuspalveluslakiin tehtyjä muutoksia, jotka koskevat ulkomaansidonnaisuuksien selvittämistä henkilöturvallisuusselvityksessä (HE 70/2017).

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, Internet
e-post, Internet
e-mail, Internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

6.4.2018

Hallintopoliittinen osasto
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Erityisesti maanpuolustusta ja ulkoista turvallisuutta turvaavissa viranomaistehtävissä on perusteltua asettaa korkeampia vaatimuksia henkilön luotettavuudelle ja lojaliteetille sekä pyrkiä ehkäisemään mahdollisia eturistiriitoja.

Ehdotuksen ensisijaisen sääntelymallin kuvataan perustuvan vastavuoroisuusperiaatteen. Tämä tarkoittaisi sitä, että rajavartiolaitoksen sotilasviran kansalaisuutta koskeva kelpoisuusvaatimus olisi riippuvainen toisten valtioiden kansallisesta lainsäädännöstä sekä käytännöistä. Sääntelymallin etuna mainitaan, että Suomessa vieraan valtion kansalaisuuden omaavia kohdeltaisiin samoin periaattein kuin suomalaisia kohdellaan kyseisessä valtiossa.

Sääntelyn tavoitteen kannalta kyseinen ratkaisumalli on ongelmallinen. Esityksessä ei ole tunnistettu tai mainittu yhtäkään valtiota, jonka kansalaisuus johtaisi nimittämiskelpoisuuden menettämiseen. Esityksessä ei ole perusteltu sitä, miten juuri tällaisten valtioiden kansalaisuus muodostaa turvallisuusuhkia henkilön luotettavuudelle ja lojaliteetille. Sen sijaan esityksessä mainitaan, että joissain valtioissa veloitetaan omia kansalaisia toimimaan kyseisen valtion etujen mukaisesti ja pahimmassa tapauksessa henkilön toisia kansalaisuuksia ei oteta huomioon, vaan henkilöön voidaan kohdistaa jopa rangaistusuhkia painostuskeinona. Valtiot, jotka käyttävät aggressiivisia painostuskeinoja tai muita epäasianmukaisia vaikuttamiskeinoja edistääkseen omia intressejään, eivät välttämättä tunnusta ollenkaan kansalaistensa muita kansalaisuuksia. Näin ollen voi olla, että muiden valtioiden kansalaisuus ei muodostu kyseisissä valtioissa esteeksi myöskään sotilasvirkoihin. Sääntelyratkaisu on ristiriidassa myös sen kanssa, että toimiminen toisen valtion palveluksessa on turvallisuusselvityslaisissa tarkoitettu ja selvitetävä ulkomaansidonnaisuus, jolla voi olla merkitystä henkilön luotettavuuteen. Erityisesti yhteydet ja palveleminen toisen valtion turvallisuusviranomaisen tehtävissä ovat merkityksellisiä ulkomaansidonnaisuuksia. Vaikuttaa erikoiselta, että sotilasvirkaan nimittämisen kelpoisuusvaatimuksena olisi, että kaksoiskansalaisella on mahdollisuus päästä toisessa valtiossa sotilasvirkaan. Joka tapauksessa esityksestä jää epäselväksi, miten esitetty vastavuoroisuuteen perustuva malli edistää sääntelyn tavoitetta.

Sääntelymallin haasteena on myös sen soveltamisen vaikeus. Esityksen mukaan asian ratkaisisi virkaan nimittävä viranomainen, joka muutoinkin tarkastelee viranhakijoiden osalta sen, täyttävätkö nämä virkaan säädetyt kelpoisuusvaatimukset. Tämä näyttää tarkoittavan sitä, että nimittävälle viranomaiselle ja nimittämistä valmistelevalle viranomaiselle asetettaisiin selvittämiselvöllisyys kaksoiskansalaisuustilanteissa toisten valtioiden sotilasviran kelpoisuusvaatimuksista sekä tarkemmista käytännöistä. Esitetyn sääntelyn soveltamista hankaloittaa toisten valtioiden lainsäädännön mahdollinen muuttuminen sekä se, että käytännöistä ei välttämättä ole saatavilla luotettavia ajantaisaisia asiakirjoja tai tietoja. Riskinä on, että sääntelymalli voi johtaa sattumanvaraiseen soveltamiseen, joka on riippuvainen siitä, miten toisista valtioista on saatavissa tietoa lainsäädännön sisällöstä sekä käytännöistä.

Puolustusministeriö kannattaa sotilasvirkojen ja niihin johtavien opintojen kelpoisuusvaatimusten sääntelyä tavalla, jolla voidaan paremmin varmistaa sääntelyn tavoitteet kansallisen turvallisuuden parantamisesta. Vastavuoroisuuteen perustuvaa sääntelyratkaisua ei ilmeisesti ole käytössä muualla Suomen lainsäädännössä. Erityisesti kansallista turvallisuutta turvaavan lakiesityksen vaatimukset tulee perustua kansallisiin tarpeisiin ja etuihin sen sijaan, että ne ovat riippuvaisia toisten valtioiden lainsäädännöstä. Puolustusministeriö puoltaa esityksen toissijaista sääntelymallia, joka vastaa myös puolustusministeriön vireillä olevaa esitystä. Lisäksi todetaan, että tämän sääntelyratkaisun

64.2018

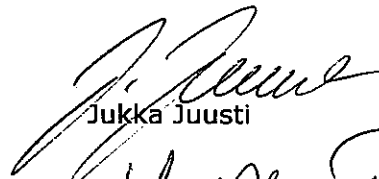
FI.PLM.2018-1445
211/40.03.00/2018

Hallintopoliittinen osasto
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

kuvaaminen totaalikieltomalliksi ei vastaa esityksen sisältöä, koska kaksoiskansalaisuusvaatimuksesta on mahdollisuus myöntää erivapaus.

Puolustusministeriö esittää harkittavaksi, tulisiko lainsäädäntöön sisällyttää säännös virkamiehen velvollisuudesta ilmoittaa mahdollisesta toisen valtion kansalaisuudestaan ja siihen liittyvistä muutoksista. Vastaavasti turvallisuusselvityslain (726/2014) 28 a § velvoittaa turvallisuusselvityksen kohteen ilmoittamaan selvityksen laatineelle viranomaiselle uusista tai muuttuneista ulkomaansidonnaisuuksistaan ilman aiheetonta viivytystä.

Kansliapäällikkö

Jukka Juusti

Vanhempi hallitussihteeri

Jenni Herrala

Tiedoksi Puolustusministeriö, hallintopoliittinen osasto, turvallisuusyksikkö
Pääesikunta, oikeudellinen osasto